

RISICOWEGING

Fundament onder ratio's banken ter discussie

Cor de Horde
Amsterdam

Het begon met een paar wetenschappelijke studies die alleen door een handvol superspecialisten werden gelezen. Inmiddels is er bredere kritiek op het fundament onder de berekeningen van de solvabiliteit van banken.

Deze week presenteert de commissie-Wijffels, ingesteld door het ministerie van Financiën, haar rapport over het bankwezen. In die commissie zitten critici van de huidige rekenmethode, zoals hoogleraar Arnoud Boot. Volgens ingewijden is er stevig gesproken binnen de commissie over het onderwerp dat technisch en taai is, maar wel de kern raakt van hoe banken werken. Een onderwerp bovendien dat mede verklaart waarom banken die met vlag en wimpel slagen voor 'stresstests', korte tijd later toch ten onder kunnen gaan.

Dat onderwerp is 'risicogewogen activa', beter bekend in de Engelse afkorting als RWA. Banken berekenen hun solvabiliteit niet zoals gewone bedrijven dat doen, namelijk vermogen gedeeld door balanstotaal. In plaats van balanstotaal nemen ze de RWA als deler.

Dat werkt zo: elk krediet en elke belegging krijgt een weging. Een belegging in een Duitse staatsobligatie krijgt een weging dicht bij nul procent, terwijl een krediet aan een gemiddeld bedrijf op 100% zit. De optelsom van die 'naar risico gewogen activa' is vrijwel altijd (fors) lager dan het balanstotaal. Aangezien de RWA de deler is, leidt een lage RWA tot een hoge solvabiliteit.

Andersom geredeneerd: een bank hoeft voor een 'veilig' krediet niet 8% maar veel minder kapitaal aan te houden.

Dat zou geen probleem zijn, als er strikte regels bestonden om die RWA te berekenen. Zo ging het vroeger.

Tegenwoordig mogen banken kiezen voor een eigen manier van risicoweging in plaats van de standaardmethode.

Zo kan het gebeuren dat banken met vergelijkbare leningen en een vergelijkbaar vermogen, toch een sterk verschillende solvabiliteit presenteren. Laatst nam het Basels Comité van Banktoezicht de proef op de som. Vijftien banken moesten een risicoweging plakken op een fictief pakket met leningen. Het resultaat was onthutsend: tussen de hoogste en de laagste schatting zat een factor drie.

'Als je 10% solvabiliteit ten opzichte van RWA vraagt, maar de RWA te manipuleren is, ben je niets opgeschoten', zegt Hugo van Wijk van bureau Vallstein, dat bedrijven adviseert bij het onderhandelen met hun bank.

Pas sinds kort duikt in de discussies over solvabiliteit van banken het probleem van de RWA op. Lange tijd ging het alleen over de ratio's. Van Wijk: 'We staren ons blind op de solvabiliteitsratio. Maar het is irrelevant te praten over 8% of 10% zolang de noemer sterk varieert.'

Onlangs stelden twee leden van de Tweede Kamer, Wouter Koolmees (D66) en Henk Nijboer (PvdA), kritische vragen over de risicogewogen activa. Koolmees kwalificeert de huidige solvabiliteitspercentages die banken publiceren als 'schijnaccuratesse'. En ook in de nieuwe toezichtregels voor banken ('Basel 3') 'kun je als bank puzzelen met de RWA'.

De Kamerleden wijzen onder meer op een werkdocument van

het IMF van vorig jaar. Daarin wordt gewezen op de grote verschillen in RWA tussen Amerikaanse en Europese banken. Europese banken knutselen een veel lagere RWA in elkaar dan de Amerikaanse, die nog onder een verouderde versie van 'Basel' vallen die minder ruimte laat voor eigen invulling.

De IMF-onderzoekers wijzen erop dat dit niet hoeft te duiden op geknoei. Het is nu eenmaal zo dat Amerikaanse banken hun beste hypotheek verkopen aan staatsinstellingen, terwijl Europese banken ze op eigen balans moeten houden. Dat leidt in Europa tot een lange balans en een lage risicoweging.

Ondanks deze nuancering pleiten sommige economen zoals Boot voor een gewone, ongewogen solvabiliteitsratio, in jargon: een leverage ratio. En dan het liefst een hoog percentage.

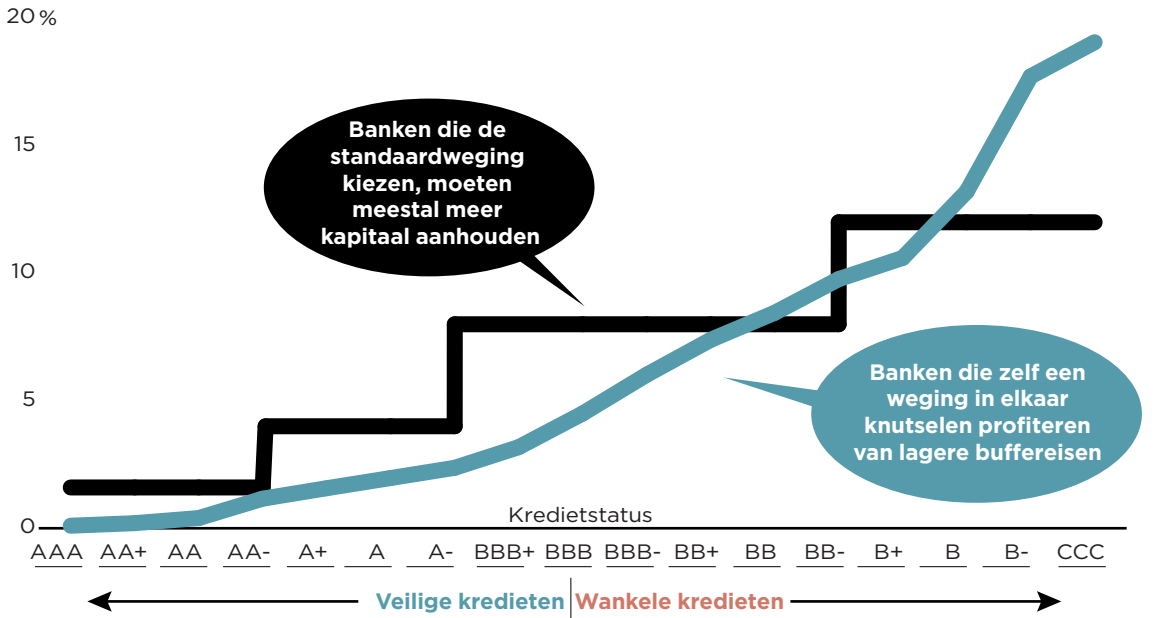
Ingewijden betwijfelen of de commissie-Wijffels zo ver wil gaan om te pleiten voor een zeer hoge leverage ratio van bijvoorbeeld 10%. Vermoedelijk sluit ze aan bij het nieuwe Basel 3, dat deze ouderwetse ratio nieuw leven inblaast en de minimale eis op 3% legt.

De ongewogen ratio heeft de schoonheid van de eenvoud, maar heeft ook nadelen. In zo'n systeem wordt het voor banken aantrekkelijk om minder, maar risicovoller krediet te verstrekken, in plaats van veel en relatief veilige leningen zoals nu.

Van Wijk van bureau Vallstein ziet liever een andere oplossing. Zijn klanten hebben er last van dat banken hun kapitaal moeten verhogen, en daardoor geen geld meer hebben om krediet te verlenen. Van Wijk ziet liever striktere voorschriften om de RWA in elkaar te zetten, in combinatie met regels die verplichten om tijdig af te boeken op slechte leningen. 'Onder die voorwaarden is 8% solvabiliteit genoeg.'

Banken hebben liever maatwerk

Bufferkapitaal per krediet zoals vereist volgens 'Basel 2'



Bron: Vallstein © fd.